

רע"פ 7657/23 - חיים שמאי נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 7657/23

לפני: כבוד השופט ח' כבוב

המבקש: חיים שמאי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בעפמ"ק 53699-05-23, שניתן על-ידי כבוד השופט צ' קאפח ביום 07.09.2023

בשם המבקש: בעצמו

החלטה

לפניי בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כבוד השופט העמית צ' קאפח) בעפמ"ק 53699-05-23 מיום 07.09.2023, שבגדרו נדחה ערעור המבקש על הכרעת דינו וגזר דינו של בית משפט השלום בתל אביב-יפו בת"פ 9414-05-22 מיום 18.04.2023.

1. לחובת המבקש נרשמה הודעת תשלום קנס בסך של 500 ש"ח, לפיה ביום 24.04.2021, סמוך לשעה 11:00, הושלכה פסולת מסוג ספה שבורה, מדירה ברחוב לוינסקי בתל אביב שבמועדים הרלוונטיים היה המבקש בעליה ובעל השליטה בה, על קרקע ברשות הרבים. לפי הודעת הקנס, במעשיו ובמחדליו המתוארים, השליך המבקש פסולת ולכלך את רשות הרבים, בניגוד לסעיפים 2 ו-13(ג)(א1)(א) לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984 (להלן: החוק), יחד עם פרט 15 בתוספת לצו סדר הדין הפלילי (עבירות קנס - שמירת הניקיון), התש"ס-2000.

עמוד 1

2. ביום 03.05.2022 הוגש נגד המבקש כתב אישום בגין העבירה שיוחסה לו, לאחר שבחר למצות את זכותו הקבועה בסעיף 229(א)(2) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, והודיע כי ברצונו להישפט בגין העבירה.
3. כאמור, ביום 18.04.2023 הורשע המבקש במיוחס לו, לאחר שמיעת ראיות. זאת, בהסתמך על עדותו של השוטר שנכח ביום האירוע אשר נמצאה מהימנה, על סרטון מצלמת הגוף שהייתה על השוטר, וכן על עדותו של המבקש אשר נקבע כי אינה מהימנה. בתוך כך, נדחתה טענת ההגנה המרכזית של המבקש, לפיה כבעל הדירה אינו אחראי על מעשיהם של אנשים אחרים בדירתו. בתחילה, טען כי מדובר 'בפועלים' שכפי הנראה השליכו את הפסולת מהדירה, ובהמשך כי מדובר בשוכר שכיום יש קושי לאתרו. נקבע, כי:
- "בהינתן [שהמבקש] היה בזמן אמת בדירה, הציג את עצמו כמי שאחראי במקום וכמי ש'מטפל' בעניינים ובמצב ובשים לב שלא הבהיר בשום נקודת זמן שהוא לא אחראי לעצם זריקת הספה או לאירועים המתרחשים - הרי שאחריות הוכחה [...] אני סבורה שהמבקש ידע בזמן אמת כי הוא האחראי על המקום וכי רק בדיעבד העלה טענה לפיה אין לו אחריות למעשיו של אותו שוכר/פועל שהיה לכאורה במקום. בנקודה זו חשוב לציין שלמרות טענת [המבקש] שקיים קושי היום לאתר את אותו אדם, הרי ברור שבזמן אמת יכול היה [המבקש] בקלות מירבית למסור את פרטיו של האדם אשר לטענתו השליך את הספה".
4. עוד ביום 18.04.2023, נגזר דינו של המבקש. בית משפט השלום חזר על טענות המשיבה לעניין גזר הדין, לפיהן המבקש נטל על עצמו סיכון עת בחר להישפט וכן ש"התמריץ החיובי של נקנסים לשלם את הקנס אשר הושט עליהם אינו מתקיים עוד" ולאחר מכן גזר על המבקש, ללא הנמקה, קנס בסך של 1,000 ש"ח.
5. המבקש ערער על פסק דינו של בית משפט השלום, וערערו נדחה על שני חלקיו. בית משפט קמא כי "המבקש] יכול היה על נקלה לפטור עצמו מאחריות לו רק היה מוסר לשוטר במקום או עם קבלת הדו"ח את פרטי השוכר. העובדה שאין [למבקש] את פרטי השוכר או דרך לאתרו, רובצת כולה לפתחו". זאת ועוד, המבקש בערעורו השווה את סעיף 2 לחוק לסעיף 4(א) לחוק אשר מטיל אחריות על בעלים של רכב שממנו הושלכה פסולת "זולת אם הוכיח שלא הוא עשה כן ואת זהותו של האדם שהרכב היה ברשותו בעת ההשלכה, או שהרכב נלקח ללא הסכמתו". לפיו, העובדה שאין חזקה כדוגמת זו הקבועה בסעיף 4(א) לחוק בכותלי סעיף 2 לחוק - מלמדת כי מדובר בהסדר שלילי, וכי אין על בעל דירה לתור אחר זהות האדם שהשליך את הפסולת ממנה למען הסרת אחריותו הפלילית. בית המשפט המחוזי דחה טענה זו, וקבע כי מדובר בחסר חקיקתי ולא בהסדר שלילי, שכן "המחוקק לא העלה על דעתו אפשרות שאדם יפקיד דירתו בידי אדם זר מבלי יכולת לאתרו לאחר מכן".
6. מכאן הבקשה שלפניי, במסגרתה חוזר המבקש, המייצג את עצמו, על טענותיו שנשמעו בערכאות קמא. בתמצית, נטען כי "פליט סודני" הוא ששכר את הדירה והשליך את הפסולת וכי אותו אין ביכולתו לאתר; כי היה על השוטר ביום האירוע לשאול אותו מפורשות בדבר אחריותו להשלכת הפסולת; וכי גם אם לא ניתן לזהות את השוכר, הרי שאינו נושא באחריות פלילית רק מעצם היותו בעל הדירה. זאת, שכן יש ללמוד על קיומו של הסדר שלילי, בהיעדר דרישה 'לזיהוי' מבצע העבירה הנטען (כנלמד מסעיף 4(א) לחוק). לחלופין, נטען כי אף אם הטענות ביחס להכרעת הדין יידחו, יש לצמצם את הקנס. כל שנטען ביחס לגזר הדין הוא כי "אני [המבקש - ח' כ'] לא רואה סיבה להעניש אותי על כך שהגעתי לבית המשפט לבירור טענות".
7. לאחר עיון בבקשה ובנספחיה, מצאתי כי דינה להידחות.
8. הלכה היא כי רשות לערער על הכרעת הדין 'בגלגול שלישי' תינתן במשורה, במקרים שבהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינים של הצדדים, או כאשר עולה חשש לעיוות דין חמור או אי צדק שנגרם

למבקש (רע"פ 2052/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (04.04.2023)).

חרף ניסיונו של המבקש לשוות לבקשתו נופך עקרוני, הרי שכל כולה של הבקשה בעניינו הפרטני, הא ותו לא. למעשה, בקשתו חותרת תחת ממצאי עובדה ומהימנות מפורשים שנקבעו על-ידי בית משפט השלום, אותם שב ואישש בית משפט קמא. ממצאים אלו, נקבעו לאחר שבית המשפט התרשם באופן בלתי-אמצעי מן העדים, ומצא את עדותו של המבקש כבלתי מהימנה, להבדיל מעדותו של השוטר מיום האירוע. על-פי הנקבע, ולא שוכנעתי כי יש מקום לסטות מקביעה זו, המבקש נטל אחריות על השלכת הפסולת במועד האירוע - בין אם באמירותיו, בין אם בהתנהגותו; וכן, אף במהלך ניהול ההליך, לא עלה בידיו להוכיח כי מן דהוא אחר אחראי לכך. כידוע, ממילא, אין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות, לא כל שכן 'בגלגול שלישי' (רע"פ 4404/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (07.08.2023)), ולא מצאתי כי זהו המקרה לחרוג מדרך זו.

ויוער, כי איני סבור שהמקרה דנן מעלה את השאלה האם לצורך השתת אחריות על ביצוע עבירה המנויה בסעיף 2 לחוק על שוכר, להבדיל מבעל הדירה, יש להוכיח את זהותו של השוכר. שכן, אין זוהי שאלת 'הזהות' של השוכר שהובילה להרשעת המבקש. אלא, כאמור, העובדה שנמצא שנטל אחריות ישירה על השלכת הפסולת במועד האירוע.

9. ביחס לגזר דינו של המבקש, אקדים ואציין כי העובדה שבית משפט השלום הכפיל את הקנס שהושת על המבקש בהיעדר הנמקה, מהווה פגם של ממש (וראו את החלטתי מהעת האחרונה ברע"פ 7657/23 שמאי נ' מדינת ישראל, פסקאות 12-13 (22.10.2023)). עם זאת, היעדר הנמקה, אינה מנביעה, מניה וביה, את ביטולו של גזר הדין. שהרי כדי להצדיק את התערבות ערכאת הערעור 'בגלגול שלישי', על המבקש מוטל הנטל להראות כי העונש שנגזר עליו חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הראויה או הנוהגת במקרים דומים (ראו למשל: רע"פ 7205/23 פרינץ נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (17.10.2023)). בענייננו, משטענת המבקש ביחס לגזר הדין נטענה בשולי הדברים; ובשים לב לנסיבות העניין - לא מצאתי כי עלה בידיו לעמוד בנטל שעומד לפתחו.

10. הבקשה נדחית אפוא.

ניתנה היום, י"א בחשון התשפ"ד (26.10.2023).

שׁוֹפֵט